

Četrta domača naloga

Izbrisana – film proti romanu

Jaka Čop

20. april 2025

Prenos zgodbe iz papirja na platno vse prepogosto s seboj prinese slabosti, kot so: pretirana dramatičnost, nepotrebni seksualizirani in/ali spolni prizori, najpogosteje pa izpuščanje osnovnega materiala zaradi krajše narave filmov. Navezava filma *Izbrisana* na lastni izvorni material – istoimensko knjigo istega avtorja – je sicer očitna, a hkrati deluje nekoliko odtujeno. Liki – njihove motivacije in značaji med knjigo in filmom doživijo ogromne spremembe. Veliko je izpuščenega in malo dodanega v filmu. Zaključek v filmu pa je skoraj povsem kontrastna podoba tistega iz knjige.

Ana iz filma se zdi kot nekoliko nedodelan lik. Morda zaradi nenadnih rezov in skoraj spontanih menjav prizorov, morda pa zato, ker se zdi, da včasih (pogosto) tudi sama nima ideje, kam in kako. Njena dejanja se zdijo naključna, predvsem pa nepremišljena (na primer zaključek zgodbe!). Zdi se, da njene probleme vedno rešuje nekdo drug (ljubimec, oče ali celo policijski uradnik, ko ji pove za pravico do telefonskega klica). Odraz njene nemoči oz. izgubljenosti se morda najbolje pokaže v prizoru, ko se vrne v vrtec, kjer je zaposlena, in tam zapleše pred otroci – prizor, v katerem nismo videli pravega smisla in je po našem le pokazal njeno lastno neobgljenost.

Film s številnimi nenadnimi rezi in prehodi med prizori v nas ustvari občutek, da med začetkom zgodbe in njenim koncem preteče veliko časa (zgodba v knjigi se dogaja okoli dva tedna), pa se to v resnici ne zgodi. Vreme, ki je v filmu vseskozi temačno, nam neuspešno poskuša vsiliti depresivno vzdušje, ki pa se je vsaj v našem ogledu izgubilo v številnih različnih kadrih in nepojasnjenih razlogih za dejanja protagonistov. Tudi igranje se je na trenutke zdelo nekoliko prisiljeno, sploh v primeru direktorice porodnišnice.

Anina zgodba in zgodbe vseh ostalih izbrisanih so nedvomno tragične, a jih film tako površno pojasni, da se vanje nismo uspeli zares vživeti. Brez predznanja o izbrisanih pa bi bilo to vživetje še toliko težje. Ni nam pomagalo tudi to, da so se nam Anina dejanja zdela preveč naključna, nepremišljena in nenavdihnjena. Na koncu zgodbe dobesedno ukrade otroka. Zagotovo ne moralno, saj je otrok njen, temveč zakonsko. Se tekom filma res nikoli ni vprašala, na kakšno življenje s tem dejanjem obsodi lastnega otroka – tudi on bo verjetno nihče – izbrisan, saj zanj ne bo mogla pridobiti ustreznih dokumentov. Je to res nekaj, kar si želi oz. je o tem vsaj premislila? Je to res boljša usoda kot to, da bi bil posvojen? Ne ena ne druga opcija resda nista idealni, toda ena je jasno boljša kot druga. Ana pa se v filmu brez razmisleka in protirazumno odloči za slabšo – morda ne iz njenega lastnega moralnega vidika, toda gotovo iz vidika otrokove lastne prihodnosti. Iskreno ne vemo, kako si predstavlja življenje z „ugrabljenim“ otrokom brez zdravstvenega zavarovanja, bančnega računa, socialne pomoči,...

Šibke plati filma so večinoma pokrite v prejšnjih odstavkih. Kar pa se tiče stvari, ki jih je film izvedel dobro, se tekom pisanjem te naloge ne spomnimo pretirano dobro izvedene stvari iz filma. Morda bomo kakšno pozitivno stvar našli po primerjavi s knjigo samo, saj je bilo tudi samo sporočilo filma za nas nekako izgubljeno v res nepremišljenem zaključku. Občutek ogorčenja zaradi krivega ravnanja (po presoji Ustavnega sodišča) lastne države do lastnih sodržavljanov je bil ob neracionalnem koncu precej razvodenel.

Izpustitve je, kot je bilo na začetku omenjeno vedno pričakovati ob prehodu iz knjige v film. Ne spomnimo pa se, kdaj smo si nazadnje ogledali film, ki bi izpustil tolikšno količino materiala. In to ne nepomembenga materiala, ampak ključnega materiala za razvoj zgodbe in razumevanje njenih junakov, ki v njej nastopajo! Veliko Zalinih (Zala iz knjige postane v filmu Ana – zakaj, nam ni jasno) razmišljanj in notranjih monologov, ki govorijo predvsem o njenih zdajšnjih motivacijah, idejah in njeni preteklosti je enostavno izpuščenih. Z vidika razumevanja njenega lika je to nesprejemljivo in na splošno zelo slabo izvedeno. O njeni preteklosti ne izvemo skoraj ničesar, razen dejstva, da je bila rojena v Kragujevcu. Prav tako ne izvemo skoraj nič o njenem napetem odnosu z očetom in njegovi boleznimi. In tudi zato se nam je bilo verjetno težko poistovetiti z njenim likom v filmu, z Zalo v knjigi pa ne!! Nemalo je tudi združevanja. V knjigi srečamo tako „prodanega“ urednika, kot tudi pisatelja, ki pa sta v filmu združena v eno osebo, kar je po našem mnenju dobra prilagoditev, ki ne vpliva na bistvo zgodbe.

Edina res svetla točka v filmu, ki smo jo opazili šele po branju knjige, je bila televizijski voditelj, ki je kljub majhni vlogi to vlogo tudi najbolj vživeto in strastno odigral. Prav tako so njegova dejanja še najbolj utemeljena (vsaj v filmu). Obenem pa tudi samo v filmu neposredno vidimo, kako nasprotuje ukazom nadrejenega s tem, da Ano kljub vsemu intervjuja. Povsem drugačno pa je bilo naše dožemanje igranja direktorice porodničnice, ki je bilo povsem nenavdihujoče, kar pa v veliki meri ni bila krivda igralke, saj je bila njena vloga povsem spremenjena iz oportunistične v povsem obstransko.

Če bi namesto ogleda filma najprej brali knjigo, bi bili nad filmom verjetno še bolj razočarani, kot smo bili. Obenem pa bi naše branje knjige lahko povsem ločili kot povsem drugo izkušnjo. Povezava med obema medijema je bila res tako ohlapna – za naš okus absolutno preveč! Zgodba se nam je v knjigi zdela zelo dobro dodelana, sicer tudi z nekaterimi problemi, ki pa so bili precej manjši kot v filmu. To je bilo predvsem rahlo (skoraj filmsko) pretiravanje: škandal/zarota s posvojitvijo nam je bila na primer všeč. Je pa knjiga po našem mnenju nepotrebno karikirala lik Nikole kot skoraj tipičnega serijskega zapeljivca. Kar je po Kaznilnici odreditve še en primer, kjer je seksualiziranost (ali vsaj njen poskus/odtenek) bolj izpostavljen v knjigi kot v filmu.

Če zaključimo. Knjiga je bila mnogo boljša od filma v interpretaciji svoje zgodbe. Bila je lahko berljiva kljub njeni ne najlažji vsebini, s katero je na zanimiv način problematizirala, čeprav ne brez svojih manjših problemov. Film na drugi strani pa na nas že pred branjem ni napravil močnega vtisa, po branju pa nas zgolj preseneča dejstvo, da je pisatelj – režiser dopustil tako grobo predelavo, ki je po našem mnenju preveč odtujena od osnovnega materiala, hkrati pa se ga še vedno poskuša neuspešno oklepati.

Literatura

Mazzini, M. (2014). *Izbrisana* [400 izv.]. Goga.

Mazzini, M. in Joksimović, D. (Režiserja). (2018). *Izbrisana* [Film]. Filmoteka. <https://bsf.si/sl/film/izbrisana/>